

RED DE AMFIBIEËN IN EN ROND DE KERKPOLDER IN DELFT

Rapportage over 2001 – 2009

KNNV afdeling Delfland

Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging

KNNV afdeling Delfland
Postbus 133
2600 AC DELFT
email: afd.Delfland@knnv.nl
www.knnv.nl/afdelingDelfland

Inhoudsopgave

Aanleiding	3
Vergelijking van aantallen amfibieën over de afgelopen jaren	3
Mogelijke oorzaken en analyse.....	4
Voorjaarstrek	4
Kerkpolderweg	4
Inrichting natuur.....	4
Beheer.....	5
Conclusie en aanbevelingen.....	6
Verantwoording	7
Bijlage A: Voorstel locaties voor de aanleg van amfibieënpoeien in de Kerkpolder	8
Bijlage B: Overzicht aantallen amfibieën waargenomen tijdens de voorjaarstrek	9

Copyright: KNNV afdeling Delfland, 2009

Druk: Den Haag Print

Referentie: Red de amfibieën in en rond de Kerkpolder in Delft, KNNV afdeling Delfland, 2009

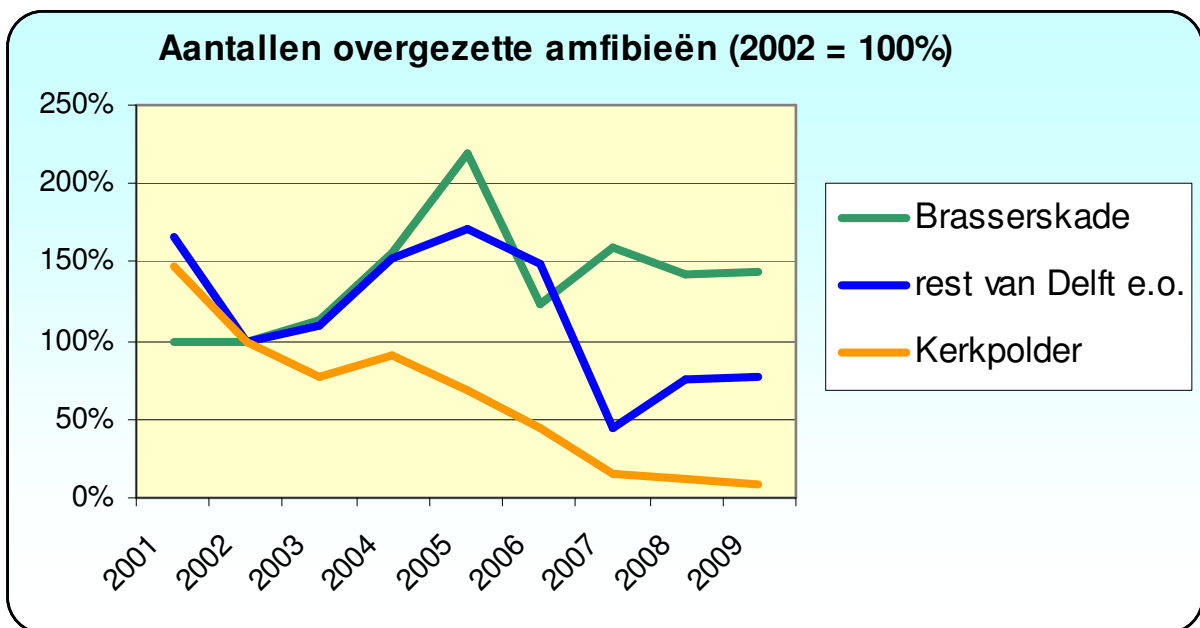
Overname van delen van de tekst is toegestaan onder bronvermelding.

Aanleiding

Amfibieën zoals padden, kikkers en salamanders horen bij Waterstad Delft. Gebieden zoals de Kerkpolder en Abtswoude staan al jaren bekend bij natuurliefhebbers om hun biodiversiteit. De aanleiding van deze rapportage is de alarmerend sterke afname van de aantallen padden die gezien zijn op de Kerkpolderweg in Delft tijdens de voorjaars trek. Ondanks de inzet van vrijwilligers worden er elk jaar minder dieren geteld. Variaties in de aantallen amfibieën in een bepaalde omgeving zijn natuurlijk mogelijk bijvoorbeeld door klimaatveranderingen en strenge winters. Ondanks afsluitingen van wegen en inzet van vrijwilligers nemen de aantallen op bepaalde plekken toch gestaag af. Op andere plekken rond Delft wordt deze afname niet zo sterk gezien. Er moet daarom meer aan de hand zijn. Dit rapport wil een antwoord geven op de vraag waarom dat zo zou kunnen zijn en wat er dan aan gedaan kan worden.

Vergelijking van aantallen amfibieën over de afgelopen jaren

De KNNV afdeling Delfland is al sinds 1998 actief met de bescherming van amfibieën in Delft en Pijnacker tijdens hun voorjaars trek. Het gebied Kerkpolder heeft daarbij een grote rol gespeeld. Acht jaar geleden was het aandeel van dit gebied in het aantal overgezette amfibieën circa de helft van het totaal in Delft en Pijnacker. In 2009 was het aandeel van dit gebied slechts gering te noemen op het totaal. Het gebied Kerkpolder laat een sterkere daling zien dan in overige delen van Delft en zeker ten opzichte van een locatie als het gebied Brasserskade. De weersomstandigheden van die gebieden zijn vergelijkbaar waardoor de oorzaak van de relatief sterke afname rond de Kerkpolder anders moet zijn.

Omdat de KNNV al jaren actief is bij de paddentrek in het gebied Kerkpolder kunnen wij ook wat meer zeggen over de huidige broedplaatsen van padden. In de sloot rond het zwembad Kerkpolder zijn al vele jaren in het voorjaar snoeren paddendril en klompen kikkerdрил gezien. De laatste jaren zijn dat er veel minder. Vanaf 2004 zijn er in de vroege zomer nauwelijks of geen jonge padden gezien. Voor 2004 werden er wel elk jaar in juni vele honderden jonge padjes gezien die op weg gingen. Dat was in een periode dat op andere gebieden in en rond Delft een sterke groei waargenomen werd. Bij de overzetacties in het voorjaar zijn de laatste jaren ook nauwelijks kleine padden gezien in de Kerkpolder. Het lijkt erop dat de amfibieën aan het uitsterven zijn in de Kerkpolder.

Mogelijke oorzaken en analyse

Padden trekken in het voorjaar enkele kilometers van hun overwinteringplaatsen naar de sloten en poelen waar ze geboren zijn. Salamanders trekken ook maar leggen kortere afstanden af in het voorjaar. Een drietal aspecten speelt een grote rol rond het voortbestaan van de amfibieën namelijk de jaarlijkse migratiebewegingen, de inrichting van hun leefgebieden en het beheer ervan. Er wordt op omringende wegen echter geen hogere sterfte waargenomen.

Voorjaarestrek

De verkeersdruk is de afgelopen jaren alleen maar toegenomen. Eind jaren negentig viel het al op dat in het vroege voorjaar veel padden en salamanders massaal om het leven kwamen in het verkeer. Door inzet van veel vrijwilligers en door afsluitingen van wegen in de avonden is daar een eind aan gekomen op diverse plekken in en rond Delft. Uit metingen van de KNNV is gebleken dat zonder bescherming op diverse plekken in Delft circa de helft van de populatie padden en salamanders omkomt tijdens de voorjaarestrek. Het mag duidelijk zijn dat zo'n sterke afname elk jaar desastreus is. Er zijn al veel plekken in Delft waar al meerdere jaren geen of heel weinig amfibieën meer gezien zijn. Dat de afsluiting van wegen en de inzet van vrijwilligers ook echt helpt, blijkt uit de aantallen dieren die op hun weg van en naar de paaigebieden levend de overkant van de weg halen. De percentages dode dieren tijdens de voorjaarestrek zijn laag te noemen voor de Kerkpolder maar dat ligt meer aan de inzet van vrijwilligers dan aan de maatregelen om de verkeersdrukte te laten afnemen.

De KNNV is altijd voorstander geweest van het aanbrengen van een "knip" in deze weg of voor andere maatregelen waardoor alleen bestemmingsverkeer voor de aanwezige horeca en sportgebieden toegelaten is. In slechts een paar jaar tijd is de Kerkpolderweg echter uitgegroeid tot de uitvalsweg naar de A4 voor de Buitenhof waar hard gereden wordt door automobilisten. Deze bestemming is in strijd met het verkeersplan voor dit gebied en met het bestemmingsplan. Ter compensatie van het uitblijven van de "knip" zijn door het college amfibiebeschermende maatregelen beloofd maar de uitvoering daarvan is tot op heden achtergebleven.

Kerkpolderweg

De KNNV verzoekt de gemeente de bestemming van de Kerkpolderweg zoals omschreven in het Bestemmingsplan Zuidwest – Deelgebied 2 primair als toegangsweg tot de lokaal aanwezige voorzieningen te handhaven. Daarbij hoort het nemen van maatregelen om te voorkomen dat deze weg als gebiedsontsluitingsweg wordt gebruikt voor de Buitenhof, zoals uit onze waarnemingen blijkt, nu het geval is. Het terugbrengen van de maximale snelheid werkt bevorderlijk voor de overlevingskansen van amfibieën en voor de verkeersveiligheid van fietsers. Verkeersdrempels kunnen aangelegd worden met buizen waardoor amfibieën ongehinderd de overkant van de weg kunnen bereiken.

Inrichting natuur

Er zijn geen redenen om aan te nemen dat de inrichting van de leefgebieden in de zomer van padden en bruine kikkers sterk veranderd is. Veel van deze dieren brengen de zomer door in de park- en bosgebieden in de Kerkpolder en in tuinen van particulieren. Salamanders en groene kikkers zijn afhankelijk van vijvers en sloten. Al deze dieren zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van de inrichting van de sloot of vijver waar de eieren worden afgezet en de jonge dieren kunnen opgroeien. Daarbij spelen diverse waterpartijen in het Kerkpoldergebied een belangrijke rol.

In de afgelopen jaren is de inrichting van de sloot rond het zwembad sterk veranderd. Het water is rond 2004 dieper geworden en de watervegetatie is verwijderd. Dit is waarschijnlijk gedaan om voor langere tijd te kunnen voldoen aan de eisen van het Hoogheemraadschap en daardoor kosten te besparen. In 2009 is de watervegetatie nog niet hersteld van deze activiteit. Er worden in het voorjaar wel parende kikkers en padden aangetroffen maar heel weinig snoeren paddendril. Het weinige padden- en kikkerdрил dat wel wordt aangetroffen in

de Kerkpolder verdwijnt vaak nog voordat de larven uitkomen. De eieren zullen dus beter beschermd moeten zijn tegen predatoren als karpers en voorns.

De larven van padden en kikkers zijn afhankelijk van de aanwezigheid van voldoende voedsel zoals algen. Deze algen kunnen ontstaan in water met voldoende licht waar de larven voldoende beschutting vinden tegen predatoren zoals karpers en voorns. Een doeltreffende maatregel is het verhinderen dat deze vissen in gebieden komen, waar de eieren worden afgezet. Een amfibieënpoel is in dat opzicht optimaal mits de jonge dieren daarin kunnen opgroeien en van daaruit redelijk ongehinderd hun zomerverblijf kunnen bereiken.

Geconstateerd is dat er zeer grote karpers voorkomen in de Kerkpolder en dat de waterdiepte zodanig is dat deze dieren nagenoeg in alle aanwezige sloten kunnen komen. De aanwezigheid van grote karpers in de sloten heeft ook een negatieve invloed op de aanwezigheid van jonge vis en de biodiversiteit van de visstand.

De beschoeiing van de waterkant in de hele omgeving moet de migratie van amfibieën van en naar hun zomerverblijf niet hinderen. In 2006 werd de beschoeiing van vele honderden meters waterkant in de Kerkpolder op zodanige wijze vervangen dat de dieren in hun trek ernstig gehinderd werden. In 2008 werden, mede door steun van de politiek, enige maatregelen genomen.

Beheer

Beheer is noodzakelijk in recreatiegebied Kerkpolder. Door verkeerd beheer kan het leefgebied van planten en dieren sterk beïnvloed worden waardoor de biodiversiteit in dat gebied een grote klap oploopt. De natuur kan zich echter goed herstellen als nabijgelegen gebieden onbeschadigd blijven. De KNNV bepleit daarom de inzet van cyclisch beheer van de leefgebieden. De indruk bestaat echter dat dit niet is toegepast in de gebieden die van belang zijn voor de amfibieën in de Kerkpolder. De natuurlijke vegetatie in de sloten moet voldoende gelegenheid krijgen om zich te herstellen. Een amfibieënpoel mag niet dichtgroeien en geen vissen bevatten.

Conclusie en aanbevelingen

Amfibieën horen bij Waterstad Delft. De gemeente Delft heeft in het kader van de Flora- en Faunawet een zorgplicht voor de dieren die in haar gebied voorkomen. Ook al is het gebied Kerkpolder voornamelijk een recreatiegebied dan nog heeft het aspect natuur een hoge toegevoegde waarde voor dit gebied. Het College heeft dit nadrukkelijk verwoord in de Toelichting op het Bestemmingsplan Buitenhof-Kerkpolder. Het gebied Kerkpolder was enige jaren terug nog de plek met de meeste waargenomen amfibieën rond Delft. Dit is al lang niet meer het geval. In de periode 2002 - 2008 is het aantal waargenomen amfibieën in dit gebied tijdens de voorjaarsstrek met 90% afgenomen. Afname is ook gezien buiten dit gebied maar minder sterk. Het gebied rond de Brasserskade liet zelfs in dezelfde periode een lichte toename zien. Zonder vergaande maatregelen lijken de amfibieën in de Kerkpolder binnen enige jaren nagenoeg uitgestorven. Tot nu toe zijn de beschermende maatregelen beperkt gebleven tot wegafsluitingen en overzetacties. Ondanks het relatieve succes op de overlevingskans tijdens de voorjaarsstrek lijkt deze maatregel op zich onvoldoende om de stand op peil te houden. De oorzaak van het verdwijnen van de amfibieën zal daarom veel meer gevonden moeten worden rond de inrichting en beheer van de omgeving waar de eieren worden afgezet en de larven volwassen worden.

De Kerkpolderweg zal zijn oorspronkelijke bestemming moeten terugkrijgen en alleen dienen voor het bereikbaar houden van horeca en sportgebieden en niet meer als extra uitvalsweg naar de A4. Voorgesteld wordt om snelheidsbeperkende maatregelen te doen nemen zoals de aanleg van veel verkeersdrempels in de vorm van buizen onder de weg.

Voorgesteld wordt de aanpassing van de inrichting van de leefomgeving van amfibieën van het stadium ei, larf en onvolwassen dier. Daarbij kan gedacht worden aan het terugbrengen van de watervegetatie, variatie aanbrengen in waterdiepten, wegvangen van predatoren zoals karpers en voorns, aanleg van natuurvriendelijke oevers en het aanpassen van de aanwezige hoge oevers. Het beheer van deze gebieden zal moeten worden aangepast om verdere schade te beperken. Het is echter de vraag of deze maatregelen in staat zullen zijn de biodiversiteit in korte tijd terug te brengen. De schade aan de biodiversiteit in dit gebied lijkt inmiddels zo groot dat drastische maatregelen nodig zijn.

Effectiever lijkt daarom de snelle inrichting van amfibieënpoolen in de Kerkpolder. In deze gebieden is het eenvoudiger de leefomstandigheden te verbeteren zodat meer dieren volwassen worden en zich later in deze poelen kunnen voortplanten. De KNNV heeft al een kleine selectie gemaakt van mogelijke locaties van poelen in dit gebied. Afspraken zullen gemaakt moeten worden over het beheer daarvan en van de natuur in de omgeving. Ook het beheer van de bosgebieden in de Kerkpolder zal betrokken moeten worden in het weer op peil krijgen van de biodiversiteit. Dit laat onverlet dat veranderingen in inrichting en beheer van het hele gebied nodig blijven. De KNNV is bereid daarover in overleg te treden met de gemeente Delft en met de beheerder van dit gebied Groenservice Zuid-Holland.

Verantwoording

Tekst	André Jongeling
Adviezen	Leen van Doorn, Huub van 't Hart, Geert van Poelgeest
Afwerking	Geert van Poelgeest
Literatuur	Jaarverslagen paddentrek, KNNV afdeling Delfland

Bijlage A: Voorstel locaties voor de aanleg van amfibieënpoelen in de Kerkpolder

Een effectieve amfibieënpoel moet voldoen aan een aantal voorwaarden. Verwezen wordt naar handleidingen die te vinden zijn op het internet zoals:

<http://www.groenloket.nl/file.php?fileName=k3cUBv6sdxfmJMqzSHGf9aOayn4kP>
http://www.ivnvechtplassen.org/poelenwerkgroep_het_gooi/Poel_aanleggen.html
http://www.provant.be/binaries/Brochure_amfibieenpoelen2_blinden_tcm7-38305.pdf

De KNNV is bereid de gemeente en de beheerder te adviseren over de aanleg, inrichting en beheer van amfibieënpoelen.

Op grond van de eisen aan het ontwerp zoals de stand van de zon en de afstand tot de weg is een kleine selectie gemaakt voor zeven mogelijke locaties in het recreatiegebied Kerkpolder aan weerszijde van de Kerkpolderweg. Deze staan in volgorde van voorkeur weergegeven op onderstaande kaart.

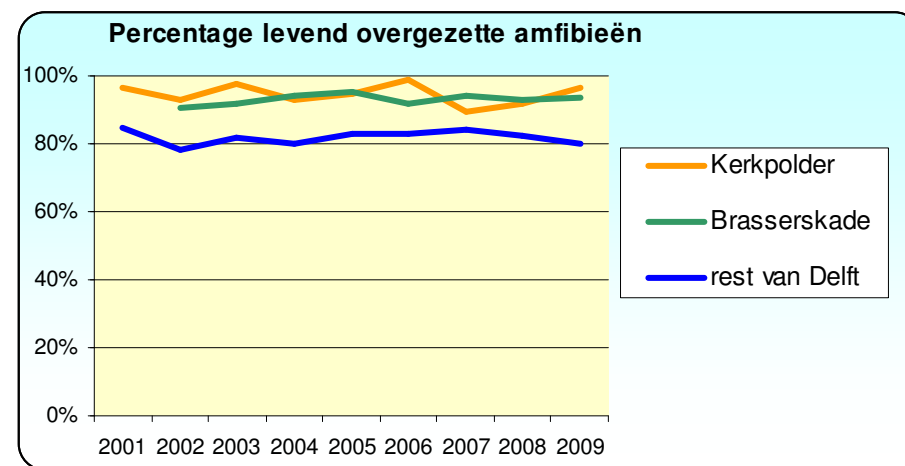
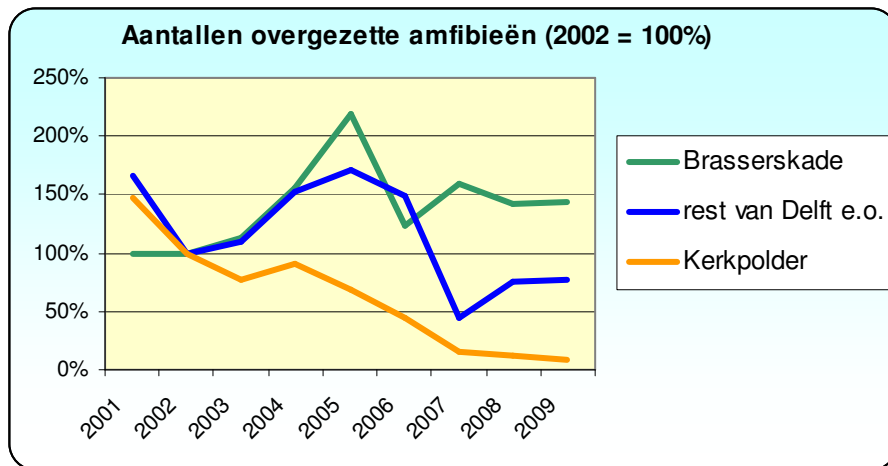

Bijlage B: Overzicht aantallen amfibieën waargenomen tijdens de voorjaars trek

Onderstaande aantallen zijn de aantallen door vrijwilligers van het KNNV waargenomen amfibieën tijdens voorjaars trek op een tweetal locaties rond Delft. Vanaf 2007 zijn het aantal locaties vergroot waardoor de aantallen in Delft en omgeving vertekend kunnen zijn.

Jaar	Locaties	Kerkpolder			Brasserskade			Delft e.o. inclusief Kerkpolder			rest van Delft e.o. exclusief Kerkpolder			2002 = 100%		
		Levend	Dood	% L	Levend	Dood	% L	levend	dood	% L	levend	dood	% L	Kerkpolder	Brasserskade	rest van Delft e.o.
2001	8	5189	202	96%				10636	1170	90%	5447	968	85%	148%	100%	165%
2002	8	3516	256	93%	831	87	91%	7640	1256	86%	3293	913	78%	100%	100%	100%
2003	9	2736	64	98%	939	83	92%	7284	952	88%	3609	805	82%	78%	113%	110%
2004	9	3202	247	93%	1293	84	94%	9501	1588	86%	5006	1257	80%	91%	156%	152%
2005	9	2391	135	95%	1818	86	95%	9829	1373	88%	5620	1152	83%	68%	219%	171%
2006	9	1555	18	99%	1025	89	92%	7480	1122	87%	4900	1015	83%	44%	123%	149%
2007	13	525	63	89%	1327	86	94%	3343	430	89%	1491	281	84%	15%	160%	45%
2008	11	434	39	92%	1181	88	93%	4069	654	86%	2454	527	82%	12%	142%	75%
2009	13	302	12	96%	1194	85	93%	4012	731	85%	2516	634	80%	9%	144%	76%

Wij sturen je zonder kluitje het riet in.

Om te genieten van de natuur. Of om haar te bestuderen
en te beschermen. De KNNV maakt je wegwijs in de natuur.

www.knnv.nl/afdelingDelfland

In deze brochure beschrijft de KNNV afdeling Delfland de ontwikkeling van de paddentrek in de jaren 2001 – 2009. De daling is daarvan dramatisch. Tevens bevat deze uitgave ideeën voor beheer o.a. kikkerpoelen. Met name de noodzaak van beschermingsmaatregelen voor amfibieën in het natuur- en recreatiegebied Kerkpolder is urgent.

De KNNV, de natuurvereniging voor Delfland.

De KNNV opent je ogen en hart voor de natuur. Met elkaar komen we op voor de belangen van die natuur.

